

KLAIPĖDA UNIVERSITY

Edvinas Ubis

**CULTURAL INTERACTIONS IN THE MICRO-REGION
OF THE BORDERLAND BETWEEN THE GRAND DUCHY
OF LITHUANIA AND THE GERMAN ORDER (PRUSSIA)
IN THE 13TH TO THE 17TH CENTURIES
(BASED ON ARCHAEOLOGICAL DATA)**

Summary of doctoral dissertation
Humanities, History (05H)

Klaipėda, 2019

The doctoral dissertation has been prepared during the period of 2014–2019 at Klaipėda University according to the right to deliver doctoral studies, which was granted for Vytautas Magnus University together with Klaipėda University by the Act of the Minister for Education and Science of the Republic of Lithuania No. V-574, signed on the 17th of July, 2017.

Scientific supervisor

assoc. prof. dr. Gintautas Zabiela (Klaipėda University, Humanities, History, 05H)

The doctoral dissertation will be defended at the Defence Board of Vytautas Magnus University and Klaipėda University in the Field of History Science:

Chairman

prof. habil. dr. Vladas Žulkus (Klaipėda University, Humanities, History, 05H)

Members:

dr. Povilas Blaževičius (National Museum of Palace of the Grand Dukes of Lithuania, Humanities, History, 05H)

prof. dr. Vaida Kamuntavičienė (Vytautas Magnus University, Humanities, History, 05H)

prof. dr. Albinas Kuncevičius (Vilnius University, Humanities, History, 05H)

dr. Ernestas Vasiliauskas (Klaipėda University, Humanities, History, 05H)

The doctoral dissertation will be defended at the public meeting of the Defence in the Field of History Science in the Aula (Building No. 6) of Klaipėda University at 13:00 on the 8th of February, 2019.

Address: Herkaus Manto Street 84, LT-92294 Klaipėda, Lithuania.

The summary of the doctoral dissertation was sent out on the 8th of January, 2019.

The dissertation is available at Klaipėda University and Vytautas Magnus University Libraries.

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

Edvinas Ubis

**LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTYSTĖS
IR VOKIEČIŲ ORDINO (PRŪSIJOS) PASIENIO
MIKROREGIONO KULTŪRINĖS SĄVEIKOS XIII–XVII A.
(ARCHEOLOGIJS DUOMENIMIS)**

Daktaro disertacijos santrauka
Humanitariniai mokslai, Istorija (05H)

Klaipėda, 2019

Mokslo daktaro disertacija rengta 2014–2019 metais Klaipėdos universitete pagal Vytauto Didžiojo universitetui kartu su Klaipėdos universitetu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-574 suteiktą doktorantūros teisę.

Mokslinis vadovas

doc. dr. Gintautas Zabiela (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, istorija, 05H)

Mokslo daktaro disertacija ginama Vytauto Didžiojo universiteto, Klaipėdos universiteto Istorijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas

prof. habil. dr. Vladas Žulkus (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, istorija, 05H)

Nariai:

dr. Povilas Blaževičius (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, humanitariniai mokslai, istorija, 05H)

prof. dr. Vaida Kamuntavičienė (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, istorija, 05H)

prof. dr. Albinas Kuncevičius (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, istorija, 05H)

dr. Ernestas Vasiliauskas (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, istorija, 05H)

Daktaro disertacija bus ginama viešame Istorijos mokslo krypties tarybos posėdyje 2019 m. vasario 8 d. 13 val. Klaipėdos universiteto Auloje (VI korpusas).

Adresas: Herkaus Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda, Lietuva.

Daktaro disertacijos santrauka išsiųsta 2019 m. sausio 8 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Klaipėdos universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekose.

Research topic and relevance

The micro-region of the borderland between the Grand Duchy of Lithuania (the GDL) and Prussia¹ attracted considerable attention from researchers due to transformations that were taking place from the Middle Ages to the 20th century. Particular attention was paid to this region during the first half of the 20th century when Lithuanian and German historians attempted to justify historical rights to this territory (in particular, by raising the problem of Klaipėda region). Furthermore, this territory was investigated by archaeologists during the works of systemising and analysing archaeological material collected during the first half of the 20th century. During this time, the Iron Age Memel culture was distinguished and later renamed to the culture of Western Lithuanian Burials with Stone Circles or the territories of Curonians and other tribes. However, no archaeological research of historical times was carried out during the first half and the middle of the 20th century. Gathering of Late Medieval and Early Modern period data from archaeological excavations began only during the 1970's and 1980's. Archaeological excavations in present-day towns of Lithuania constitutes major part of field research² conducted every year. Unfortunately, further dissemination of data across the wider sciences remains rare.

First attempt to systematise all known data was the scientific study conducted in 1993 by J. Genys, who summarised all available information on the 10th–13th century settlements (proto-towns) and 15th–17th century towns, with exclusion of Klaipėda and Palanga³. Consequently,

¹The selected name is relative because research material from the side of Prussia covers only certain portion of existing border area, part of which is related to Klaipėda region (formed during the 20th century), which was politically dependent: in 1252–1328 to Livonian Order; in 1328–1525 to the German Order; in 1525–1701 to the Duchy of Prussia.

²For example, in 2016, out of 519 archaeological excavations, 358 (69 %) were conducted in cities or towns, and the rest in hillforts, settlements, burial grounds, sites of World War II or elsewhere. Calculations are based on data: permits issued in 2016 for archaeological excavations; In *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2016 metais*. Vilnius, 2017, pp. 541–557.

³ GENYS, J. *Miestai Vakarų Lietuvoje XI–XVII a. (archeologijos duomenimis)*. Daktaro disertacija. Vilnius, 1993.

archaeological material from settlements or towns, belonging to various cultural spheres, remains little compared. Today it is recognised that such comparison would allow researchers to identify specific features of communities, which could then be attributed to different cultural areas.

It is notable that across studies most of the attention is focused on the archaeological material from Klaipėda, as testified by three recent dissertations⁴. Furthermore, in 2002 a monograph by V. Žulkus⁵ was published on history and archaeology of Klaipėda as well as a considerable number of other scientific articles considering a variety of related issues. Therefore, it can be seen that archaeological data of Klaipėda, used as a basis for analysis of different archaeological aspects of urban communities or more general issues, has been in the spotlight of scholars. However, intensive investigation and emphasis on archaeology of a specific town present new challenges. On the one hand, analysis of different towns and an attempt to investigate them in the context of the Baltic Sea region does not allow for consideration of relationships between this community and other urban communities in the western part of the GDL. In addition, the question remains as to whether cultural interactions happening within this community were unique in the context of the borderland micro-region and the wider Baltic Sea region. On the other hand, such concentration of research on the town of Klaipėda does not allow to assess the impact on communities of Klaipėda, and other Prussian and Baltic region cities, to the communities of Western GDL cities, or to determine the intensity of contacts between them.

Archaeological material of settlements and towns that existed in the GDL and Prussia is quite abundant. Museums and archives contain excavation reports and more than several thousands of finds, which have not been included in scientific circulation. Archaeological data (such as building structures, ceramics, numismatics, etc.) and information provided

⁴ BRAZAUSKAS, M. *Kultūriniai sluoksniai kaip šaltinis Klaipėdos XVI–XVIII a. infrastruktūros ir urbanistikos raidos tyrimui*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2011; NABAŽAITĖ, R. *Vėlyvųjų viduramžių ir naujųjų laikų koklininkystė Klaipėdoje: tarp inovacijos ir kultūrinės tradicijos*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2016; ŽIGEU, I. *Stiklo dirbiniai ir jų naudojimo kultūra Klaipėdoje Baltijos jūros regiono kontekste*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2018.

⁵ ŽULKUS, V. *Viduramžių Klaipėda: miestas ir pilis, archeologija ir istorija*. Kaunas, 2002.

by them on the development of the region in question, as well interaction between local cultures, have not received sufficient attention from archaeologists. In most of existing studies, specific topics such as individual groups of artefacts or development of individual towns (Klaipėda, Palanga, Kretinga) are usually analysed. This means that questions concerning processes of cultural interactions between neighbouring urban settlements, or communities living in different states, remain neglected. It is necessary to assess these interactions in the context of the micro-region and the entire Baltic Sea region in order to acquire new information on urban societies in towns of Prussia and the GDL across time and their cultural links. Thus, the chosen subject for this study is new in the context of Lithuanian historiography. Its analysis can potentially help to address, or at least attempt to solve, current problems arising in historiography. Main question concerns communities of this time which historiography depicts as homogeneous formations. However, research reveals that this image was strongly influenced by the spreading idea of nationalism. For the analysis of collected archaeological data, theories of Europeanisation and globalisation were employed. Latter theoretical context was introduced and developed within the discipline of archaeology during the last two decades. Therefore, its employment greatly benefits this study by providing insight on the processes of cultural interactions within the wider region. Furthermore, this theoretical approach provides information concerning development of a settlement network across the GDL and Prussian borderland region as well as on more subtle cultural elements of cities and towns during the Late Middle Ages and the Early Modern period. For this study a large database of artefacts was gathered, which revealed trends of cultural interactions that existed in the researched area. Further evaluation was performed through the contexts of specific area and period, while archaeological assessment of the nature of cultural interactions revealed processes of Europeanisation and globalisation across the region in focus.

Territorial scope of this work is defined by the present day territory of Western Lithuania, which somewhat coincides with historical borderland of Prussia and the GDL. In this study, the model of physical outlining of territory was abandoned. Instead, a concept of spatial and social boundaries was used. From this point of view, considerations are focused not on the borderland as determined by delimitation processes, but rather

on contacts that took place between two communities that found themselves in a different political dependency⁶. In part, this concept is interspersed with definition of hinterland, but this specific term is most often used to explore the influence of one town (especially port towns). It is not used in this particular study because of an assumption that ‘borderland’ is a more appropriate term for this case. It allows emphasising interactions between cultures in communities, rather than the dominance of a single centre. Another important point to consider is how far from the border was a territory located. Traditionally, a specific territory is not defined geographically since impact between different borderland communities can be measured at different levels. However, in this work, farthest point from the borderline is 50–60 kilometres away. In terms of contextual information, such precise geographical scope is not necessarily strictly followed in this work, especially for the period of Middle Ages.

The time period between the 13th and 17th century was chosen for this study. Such choice was based on several arguments. First point of reference is considered to be the time when German Order appeared in the region and started building their castles and cities, in this way establishing their influence across the region. Additionally, the period of formation of the state of Lithuania is also used as the basis for research. It is considered that latter geopolitical events have led to onset of a new epoch, which coincides with beginning of a new historic period in this region. Chronological end for this study was determined by the nature of the archaeological material and the fact that, up until the very beginning of the 21st century, a criteria was applied to archaeological material stating that finds dated to the 18th century or later are not to be strictly collected and recorded. Furthermore, during the second half of the 17th century, wars and other disasters across the GDL evoked processes which had a profound effect on the image of society living in cities and towns. In addition, formation of the Prussian Kingdom in 1701 also greatly altered former interactions at the border.

⁶ Further reading: NEWMAN, D. Boundaries, Borders, and Barriers: Changing Geographic on Territorial Lines. In *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*. Ed. by M. ALBERT, D. JACOBSON, Y. LAPID. Minneapolis, London, 2001, pp. 137–159.

Topic of research

The topic of this study is intercultural interaction between the Prussian and the GDL borderland communities during the period between the middle of the 13th and 17th century. Selected sources are archaeological and present most important settlements and urban communities of that time. It is considered that cultural interactions between different communities across urban settings were significantly more intense than in rural communities. Current archaeological data for rural communities is rather fragmented and insufficient for generalisations. Accumulation of new archaeological data is continuing with each archaeological study, therefore, their inclusion to scientific circulation allows discussing different processes in a much more detailed manner and on a micro level. Written sources, on the other hand, mainly reflect the macro level, describing legal relations (self-governance norms) and interpersonal disputes (court cases) or other more general historical data. Unfortunately, this type of information is poor in terms of representation of elements of everyday life.

Aims and objectives of research

The aim of this dissertation was to determine intercultural interactions in the Prussian-GDL borderland micro-region and their nature through consideration of data collected during archaeological excavations. In order to achieve this objective, the following tasks were set out:

- a) To analyse and evaluate archaeological material found in settlements attributed to the Medieval period, and to systematise it;
- b) To perform analysis of medieval archaeological material, to evaluate its dating and explore the historical context of the Medieval period. Additionally, to identify potential cultural interactions between new settlers and local population on the basis of medieval archaeological finds;
- c) To analyse and evaluate archaeological material found in towns and settlements that existed at the borderland of Prussia and the GDL during the Early Modern period, and to systematise it;

- d) To explore cities and towns of the GDL and Prussian borderland micro-region from various angles and aspects; to identify cultural contacts, interactions, their prevalence and intensity.

Research methodology

Material from archaeological studies of towns across the GDL and Prussian borderland micro-region required a typological assessment of artefacts, which up until now has not been performed, or only an analysis of limited amounts of material has been carried out. With respect to the norms applied in Western Europe, group analysis of finds was performed instead of individual analysis of finds when number of finds exceeded 1000⁷. Such typological analyses are sufficient to achieve the goal of identification of general trends and for disclosure of cultural interactions. Therefore, even though this typological method has often been criticised, this work is based on M. Sørensen's view that, despite everything, typology remains a fundamental method used in the discipline of archaeology. Methods from natural sciences are becoming increasingly popular, however, they do not allow to change the main chronological system that has been established in archaeology during the beginning of the 20th century. Furthermore, results obtained by using methods from natural sciences often refine the existing system rather than disprove it⁸. Analysis of finds was carried out using visual methods of study and colour scales (e.g. *Munsell*) were used to reduce subjectivity. This approach was found to be particularly important, since most of the artefacts analysed in this work were ceramic vessels or their fragments. Moreover, a ceramic tableware classification system widely applied in Western Europe was employed for this study as well. It is based on visual features, which often

⁷ ORTON, C.; TYERS, P.; VINCE, A. *Pottery in archaeology*. New York, 2010, pp. 57–61.

⁸ SØRENSEN, M. L. S. „Paradigm lost“ – on the State of Typology within Archaeological Theory. In *Paradigm Found. Archaeological Theory: Present, Past and Future*. Ed. by K. KRISTIANSEN, L. ŠMEJDA, J. TUREK. Oxford, Philadelphia, 2015, pp. 93.

proves to be an important aspect for determining the place of production and other stylistic characteristics.

Comparative approach was found to be the most important method for this dissertation. Assessment of individual groups of finds from different settlements, cities or towns, in quantitative and qualitative terms, revealed changes in the material content of the population during specific times and in certain spaces. Data is presented in a form of diagrams in annexes of this work. Such choice of visualisation was determined by different amounts and representativeness of the material. This method of presentation was recommended in methodological literature for data of ambiguous nature, because in this way collections of different representativeness are clearly visualised and can be compared⁹. Collected and systematised data allowed for analysis of similarities and differences between communities of individual settlements as well as cultural interactions between them. Through the comparison of archaeological artefacts and structures, an attempt was made to find archaeological indicators which could reveal past contacts within the micro-region and resulting cases of adaptation of innovations and cultural interactions in individual communities. These artefacts were regarded in this work as media reflective of interaction between cultures.

Methodological approach, which was employed in this work, reflects methods prevailing in the discipline of archaeology, which are well-established both in Lithuania and abroad. Thus, in this respect, this dissertation is continuing established tradition within the discipline of archaeology. The closest subject to this topic would be the discipline of history, so for this specific study published historical data and a small number of other published sources were used. In the case of such large collection of material artefacts, an attempt to cover all available material was not made, since the time frame given for preparation of this dissertation would not have allowed it.

⁹ BISHOP, G. Statistical Modeling for Ceramic Analysis. In *The Oxford Handbook of Archaeological Ceramic Analysis*. Ed. by A. HUNT. Oxford, 2017, pp. 60–62.

Theoretical approach

This section does not aim to provide a specific theoretical approach, but discussion is necessary for introducing arguments and interpretations presented in this work. A concept of culture is used in the title of this dissertation, thus, a broader explanation is necessary in the context of this work. Debate about the role and the usage of this concept might possibly be a subject of a separate dissertation, therefore, definitions presented here do not aspire to consider all relevant discussions, approaches or clarifications of all related issues. The main task of this chapter was to define main concepts, their meanings and theoretical framework used for the basis of this work.

As already mentioned, the term ‘culture’ was used in the title. Several dozens of its definitions can be found in historiography. American anthropologists perceive culture as a common socially acquired way of life that is typical of a particular group of people, consisting of similar mentality and behavioural norms. The concept of culture, as modified in F. Boas's works, was used in this study as well¹⁰. In opinion of the latter author, culture is a whole of mental and physical responses that determines behaviour of an individual as a member of a particular social group. When compared to earlier definitions, it was seen that ‘culture’ was understood as pluralistic and relativistic. General culture was treated as stemming from many different cultures¹¹. As a result, it is considered that this view is criticising the evolutionary concept of culture.

Use of the latter definition of culture in this work indicates an approach of cultural-historical theory with abandonment of nationalistic or racist attitudes applied to it during the 20th century, wherein the main aim of research was determination of ethnicity based on archaeological finds. In this study, B. G. Trigger’s theory was also respected. It was stated that this theoretical approach enabled archaeologists to establish ‘true’ trends of change within culture on the basis of archaeological material and allowed

¹⁰E. g.: BOAS, F. *Race, language and culture*. New York, 1940.

¹¹ BALTALI, S. Culture Contact, Cultural Integration and Difference: a Case from Northern Mesopotamia. *Stanford Journal of Archaeology*, 2007, vol. 5, p. 4.

for analysis of a specific area and time¹². This work also contained a number of ideas reiterating trends of agency and material culture theories, which were developed in archaeology during the recent decades¹³. To summarise, in this work archaeological data was regarded as media or indicators, which when analysed archaeologically, were understood as components of a specific cultural identity of community.

The choice of theoretical approach was motivated by a number of factors. Firstly, there was a lack of ongoing systematic analysis and publication of archaeological material from settlements and towns in Lithuania. Consequently, collected material was rarely disseminated to a wider scientific community. This in turn raised questions on existence of certain communities during the Middle Ages and posed challenges for designating Early Modern period urban communities to different cultural backgrounds. The chosen approach allowed to study the process of change and to further determine generalised trends as well as conditions for change and its possible causes within social groups. As a result, specific processes taking place within communities were captured. Another reason for choosing this theoretical approach was the rise in research following a similar approach to the Baltic Sea region studies during the recent decades. Here it is important to note the work by D. Gaimster, who in his works adapted the term ‘culture’ by applying it to urban residents of the Baltic Sea region from the period between the 13th and 16th century. He has also identified specific artefacts and their groups as indicators of certain cultural spheres. The latter author's theory has received both support and criticism, which helped to apply this tool for this dissertation. A considerable amount of attention was recently paid by authors M. Roslund and M. Naum to cultural history and practical application of this theory. These authors used historical-cultural and agency theories for analysis of social and cultural changes during the 9th to 12th century. For instance, M. Roslund considered cultural innovations, such as emergence of new technological type of ceramics, to be a topic of archaeological research, which could be explored by using theory of social identification by

¹² TRIGGER, B. G. *A history of archaeological thought*. Cambridge, 2010, pp. 312–313.

¹³ RENFREW, C.; BAHN, P. *Archaeology: theories, methods and practice*. London, 2008, p. 499.

comparison¹⁴. Namely, it was suggested that archaeological material allows determining the time, place and global prevalence of an appearance and application of certain technology. This in turn would help to identify shifting ‘urban’ or ‘rural’ identities. He also gave an example of a former social group of slaves from the 9th to 12th century, whose arrival to other territories and inclusion to local communities could have influenced the adoption and development of ceramic technologies in the settlements of the Baltic Sea region. M. Naum used a similar approach to research. In her works she attempted to demonstrate how communities in the Danish territory could have taken the technology of pottery production from the western Slavic tribes¹⁵.

This study also maintained a view that adaptation of ceramic dishware or imported utensils could have been determined by various contacts with surrounding communities or specific social groups. Since research of this work was focused on artefacts, theoretical approach of material culture was employed. Studies of material culture examine archaeological finds through a prism of cultural interactions. This theory approaches the study through analysis of various artefacts, which are mostly found in archaeological excavation reports or publications. The aim of material culture studies is to understand and explain how objects influenced or reflected behaviour, traditions and attitudes of certain groups of individuals¹⁶. Therefore, in this dissertation, archaeological finds were

¹⁴ ROSLUND, M. Transcending Borders – Social Identity as a Factor in the Middle Ages and in Medieval Archaeology. In *Archaeology of Medieval Towns in the Baltic and North Sea Area*. Ed. by N. ENGBERG, A. NØRGAARD JØRGENSEN, J. KIEFFER-OLSEN, P. K. MADSEN, C. RADTKE. Copenhagen, 2009, pp. 181–190; ROSLUND, M. Bringing “the Periphery” into Focus: Social Interaction between Baltic Finns and the Svear in the Viking Age and Crusade Period (c. 800 to 1200). In *Identity Formation and Diversity in the Early Medieval Baltic and Beyond. Communicators and Communication*. Ed. by J. CALMER, I. GUSTIN, M. ROSLUND. Leiden, Boston, 2017, pp. 168–204.

¹⁵ NAUM, M. Difficult Middles, Hybridity and Ambivalence of a Medieval Frontier: the Cultural Landscape of Lolland and Falster (Denmark). *Journal of Medieval History*, 2012, vol. 38, no. 1, pp. 56–75; NAUM, M. Re-emerging frontiers...

¹⁶ BEAUDRY, M.; MEHLER, N. The Material Culture of the Modern World. *Post-medieval Archaeology*, 2016, vol. 50, no. 1, pp. 108–120.

interpreted and perceived as an active element of social and cultural links that influenced behaviour of individuals and reflect their choices¹⁷.

However, it should be emphasised that finds discovered during archaeological excavations represent only a small part of material culture. Archaeological finds, which were used in the analysis, were related to personal representation (pipes, jewellery), tableware culture (pottery and glassware, also cutlery), heating systems and monetary policy. These finds made it possible to identify copying of objects or appearance of skeuomorphs, cultural processes of acceptance, rejection, and social relationships among different groups of individuals. Ceramic tableware is seen as one of the most chronologically sensitive and reliable source for identifying economic, cultural and social elements of behaviour¹⁸.

This work referred to concepts defined by historical cultural archaeology at the end of the 19th and the first half of the 20th century. Agency theory, which has been evolving for the last couple of decades, was also applied. The established concepts from latter theories have been modified and adapted for the benefit of this study with consideration to realities of this particular region during the studied period.

Structure of work and defended statements

This study is comprised of an introduction, a main part with three chapters, and conclusions. The first part presents currently known historical and archaeological data that describe communities who lived between the 12th and 13th century in the border region between the GDL and the German Order. The second chapter presents in detail and analyses systematised archaeological data on communities who lived in the border region during the Late Medieval period. An attempt was made to highlight aspects of cultural interactions within them. The third chapter is dedicated

¹⁷ ROESDAHL, E; VERHAEGHE, F. Material Culture – Artefacts and Daily Life. In *The Archaeology of Medieval Europe*. Vol. 2: *Twelfth to Sixteenth Centuries*. Ed. by M. CARVER, J. KLÁPŠTĚ. Aarhus, 2011, pp. 189–227.

¹⁸ GAIMSTER, D. An Embarrassment of Riches? Post-medieval Archaeology in Northern and Central Europe. In *International Handbook of Historical Archaeology*. Ed. by T. MAJEWSKI, D. GAIMSTER. 2009, pp. 525–547.

to the synthesis and analysis of archaeological data from the Early Modern period. Here it was aimed to associate data received from analysis of archaeological material with data available in historiography and to highlight aspects of intercultural interaction within communities of the time in the GDL and Prussian towns.

Defended statements:

- New settlers of the Livonian and the German orders, who came to Klaipėda, followed a lifestyle and possessed of cultural elements typical to medieval Western Europe.
- After the arrival of the Livonian Order to this region and at the beginning of establishment of administrative and social structures in present day Western Lithuania, part of local population was included in social structure of the new state.
- During the Medieval period, part of inhabitants of Klaipėda were of local origin, which led to active contacts between locals and newly arrived settlers.
- Dining traditions, similar to those that existed in cities of Western and Central Europe, were applied in towns of Prussia (Klaipėda) and in some of rural establishments (for example, inns (lith. *'karčema'*)) during the Early Modern period.
- Technological innovations and cultural practices adapted in some of the GDL towns were typical to urban communities of Western Europe, which was considered as evidence for cultural interactions between towns across the Baltic Sea region.
- Communication networks that existed during the period from the 16th century to the first half of the 17th century regressed significantly. While intensity of cultural interactions between towns of Prussia and the GDL became less pronounced at the end of 17th century.

Borderland area and its concept

The formation of the borderland region between the Grand Duchy of Lithuania and Prussia was defined as a complex process involving various factors. One such factor was the formation or development of the concept of border and its physical form. Another aspect was the change of the geopolitical

situation within the region. Both of these factors were separate processes, albeit interrelated. The question of borders of the GDL has recently attracted the attention of many researchers. Works by T. Čelkis and L. Bucevičiūtė are notable as they consistently presented an overview of concepts as well as the analysis of development of the GDL borders, with great attention paid to the western border. Meanwhile, research on communities that lived here and their interrelationships was only fragmentary.

In most cases, the term ‘border’ was defined as *a line separating territories of neighbouring states, two administrative units, physical phenomena of two distinct regions or groups of people*¹⁹. Therefore, the latter term was most often perceived in a political sense. Examples of such categorical definition can be found in different traditions of depicting borders existing in German historiography and writings of E. Gudavičius²⁰. Differing portrayals were not accidental and represent two different positions. Strict application of the concept of linear separation was also used by T. Baranauskas for definition of territorial boundaries of Klaipėda²¹. However, it is certain that physical borderline and its meaning were not yet formed at the initial phase of the period in question. Moreover, it should be borne in mind that social boundaries may or may not have coincided with political borders. It is precisely this idea that allowed raising the question to what extent have political borders allowed or prevented interaction between two different communities that lived on different sides of a barricade.

Some agreement was seen for definition of the term ‘border’. However, situation is different for the definition of ‘borderland’. One thing is clear, ‘borderland’ is directly related to the existence of a borderline. The simplest definition of ‘borderland’ would be: ‘a land or territory around

¹⁹ČELKIS, T. *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorija: sienų samprata ir delimitaciniai procesai XIV–XVI amžiuje*. Vilnius, 2014, p. 124.

²⁰ GUDAVIČIUS, E. *Lietuvos istorija. Nuo seniausių laikų iki 1569 metų*. Vilnius, 2001, priedas: žemėlapis „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XIII amžiuje / XV amžiaus viduryje“; *Putzger Historischer Weltatlas*. Hrsg. von W. LEISERING. Berlin, 1997, S. 52.

²¹BARANAUSKAS, T. Klaipėdos kraštas: geografinė aprėptis ir susiformavimo istorija. In *Klaipėdos (Memel) kraštas: nuo ištakų iki XVIII amžiaus*. Sud. A. BLIUJENĖ. Klaipėda, 2018, p. 15–30.

the border'. This is directly related to functional and other processes of the borderland. However, borderland has been perceived differently in different sciences. On the one hand, it was perceived as an area of state border covering a specific territory. On the other hand, it was seen as a socio-geographic domain characterised by specific social processes²².

A completely different definition was suggested for the term 'frontier'. Although this term was used by some writers as a synonym to the concepts discussed above, it is more appropriate for defining the phenomenon which existed between the peripheral zones of two states²³. A tendency was seen in some scientific literature to treat the notion of the frontier as a land at the periphery between countries, i.e. the no man's land²⁴. This phenomenon does not require a strictly settled border. In addition, processes occurring in such territories, although having many similarities, are difficult to accommodate in schematic models, which would suit most cases. As a result, communities who lived there become a very broad subject matter for scientific investigations²⁵. In this study, the concept of 'state' was not perceived through strict limits and boundaries of territories. In other words, this dissertation did not follow the concept of national state and its strict boundaries that were formed during the 19th century, but rather assumed that territories of the frontier should be considered as open areas or spaces that were only bound by various agreements and obligations to the ruler²⁶.

²² BUCEVIČIŪTĖ, L. *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XV–XVI a. Valstybės erdvės ir jos sienų samprata*. Vilnius, 2015, p. 47–48.

²³ NAUM, M. Re-emerging Frontiers: Postcolonial Theory and Historical Archaeology of the Borderlands. *Journal of Archaeological Method and Theory*, 2010, vol. 17, issue 2, pp. 101–102.

²⁴ BUCEVIČIŪTĖ, L. *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė...*, p. 49; STEINGRABER, A. *Region of Divisions, Region of Connections – Border Theory and the Archaeology of the Anglo-Scottish border, 1066–1400*. York, 2014, p. 8.

²⁵ JANEČEK, A. Frontiers and Borderlands in Medieval Europe. Introductory Remarks. *Quaestiones Mediaevi Novae. Frontiers and Borderlands*, 2011, vol. 16, pp. 5–14.

²⁶ Read more: MURA, A. National Finitude and the Paranoid Style of the One. *Contemporary Political Theory*, 2016, vol. 15, issue 1, pp. 71–73.

Conclusions

- Medieval archaeological material from excavations in the current territory of Western Lithuania was systematised. Archaeological data was not collected or analysed in a systematic manner to answer questions raised in this dissertation, therefore, its representativeness is considered to be low. Nevertheless, it was determined during research that establishment of the medieval castle at Klaipėda, its crew and other personnel, as well as inhabitants of the adjacent town, were largely culturally closer to communities who lived in the towns of Western and Central Europe. Such statement was based on evidence acquired from pottery analysis, which showed that most of tableware used by inhabitants of Klaipėda was stoneware or other imported vessels typical of medieval European cities or higher social strata. In this way, Klaipėda's archaeological data confirmed that this particular community was very similar to those of other towns in the Baltic Sea region. It was noted that the analysis of artefacts also revealed another trend: contacts across the Baltic Sea area were more active and intensive during the period between the end of the 13th and beginning of the 14th century. This situation was explained by considering the initial vision and potential of Klaipėda, according to which newly established castle and town were intended to become a regional centre of Livonia. Meanwhile, the onslaught in 1323 and transfer of Klaipėda to direct command of the German Order in 1328 were indicative of a complete collapse of this vision and its implementation. Data on development and ties of Klaipėda, the town in particular, from the middle of the 14th to the first half of the 15th century was found to be poor. This was most likely a result of a relatively small population and limited number of activities carried out there. Nevertheless, analysis of ceramic vessels, dated to period in focus, revealed corresponding use of pottery to contemporaneous trends in Western and Central Europe. Therefore, it was seen that cultural innovations in Klaipėda were adapted on the basis of models from towns of Latin Christian Europe.

- Analysis of medieval pottery also suggested that the most frequent finds from the territory of Klaipėda, for the early period of Klaipėda's existence (from the end of the 13th century and to the beginning of the 14th century), were locally produced wheel-turned pottery fragments. Here, they accounted for about one tenth of all pottery finds. This prevalence was attributed to relatively active contacts between local population and the new settlers. The explanation for involvement of local population to newly created urban community during the early years was reinforced by analysis of jewellery discovered on site of Klaipėda castle. Such finds suggested a presence of a disturbed burial site. The deceased of indigenous origin were buried in this medieval cemetery. Thus, location of these finds indicated that the cemetery in question was quite near the castle and town of that time. However, it is unclear whether people buried here lived in a separate quarter, in a suburb, in a nearby village or in the town along with residents who had the status and rights of citizens. On the other hand, identification of such cemetery meant that this community interacted directly with new settlers and, at the same time, formed a community of medieval Klaipėda whose image became clearer only after the consideration of recently acquired data. In addition, local people were considered to be newly baptised, as was evidenced by the location of alleged cemetery as well as fragmented data on burial practices.
- The interaction of local inhabitants, who lived in settlements further away from castles of the German Order and towns, and the newcomers was found to be a more complicated issue. Further complex questions concerned the role of locals in the newly emerging state and the micro-region of the border between the GDL and the Order. Thrown greyware, found during excavations of settlements that existed in the current territory of Western Lithuania, allowed for discussion of this particular topic. Such artefacts were identified from several settlements, which were divided into three subgroups: a) Eketė, Laistai, Žardė; b) Medvėgalis, Šatrija, Pagrybis; c) Kalnėnai, Seredžius, Skirsnemunė, Šereitlaukis and Veliuona. These three groups were identified as zones of influence of Livonia, Samogitia and the

German Order. The latter zone was associated with the aspirations of the German Order to establish itself along the river Nemunas, in order to secure communication artery, which stretched towards Kaunas and reinforce its position across region. Thrown vessels of greyware and stoneware were found during archaeological excavations of castles and settlements of the German Order along the river Nemunas. This implied that dining traditions of settlers were very similar to those existing in the towns of Western and Central Europe at the same time. Nevertheless, no evidence of pottery typical of local people was found. This was seen as a probable result of a fact that only castles were investigated, rather than potentially existing settlements, in which contacts between the locals and the newcomers were more probable. Meanwhile, distinguishing of Samogitian zone of influence remains only conditional, since find contexts of mentioned artefacts remain unclear and their assignment to the Medieval period is problematic. Nevertheless, identification of such zone was supported by data recorded in written sources.

The majority of archaeological evidence was collected from local settlements in the vicinity of Klaipėda: Laistai, Eketė and Žardė. Analysis of surface of pots, found in the latter village, suggested that there has been an attempt to include local community to the socio-cultural structure of newly created state. Inhabitants of Žardė settlement often used thrown greyware, typically associated with communities of the German Order, in their homes. It is believed that this type of pottery came to their hands during various contacts with new settlers and later became elements of everyday life. It was not possible to discuss at this point how changing circumstances affected lifestyles of local people because the data is very limited. However, fragmented data indicated that local nobility took advantage of opportunities offered from cooperation with the Order, and in this way, some of them strengthened their positions and material life of the households. Their baptism was identified as the turning point. Emerging ties between the Order and the local population were highly affected by the Lithuanian attack in 1323, during which Klaipėda and three other castles of newly baptised population were destroyed. It is

believed that during subsequent periods, settlements were subdivided into small units. However, currently there is not enough archaeological evidence to support the existence of these farmsteads.

- Structuring, analysing and comparing of archaeological material from towns dated to the Early Modern period allowed to build up a database, which made it possible to reveal interaction between cultures in the GDL and the Prussian borderland micro-region. In the context of this research, Klaipėda was singled out as a town, which, during the first half of the 16th century, was completely transformed: not only its location was changed, but also there were social and cultural transformations taking place, which affected many aspects of everyday life. Results from the analysis of ceramic vessels, and their evaluation in a specific theoretical context, revealed that community who lived here consisted of local population and a significant number of new settlers who arrived from different regions of Western Europe. This newly formed society was assumed to have adapted new dishware production technology. Application of innovative technologies and use of new vessels among inhabitants of Klaipėda revealed the acceptance of cultural innovations. These innovations were in line with trends of tableware traditions present in Western European towns of that time. It was also suggested that their appropriation and wide application were a consequence of established communication and contacts between ports and towns of the Baltic Sea region. The result of this interaction was seen to be a fact that Klaipėda found itself (or has remained) in the cultural space of latter region and adapted cultural elements that were characteristic of the whole region. This was illustrated by the results received from the analysis of ceramic vessels dated between the 16th and 17th century.

On the other hand, expression of other cultural impulses in the case of Klaipėda was also noticed. Analysis of numismatic material and specific pottery groups showed that economic and cultural ties between Prussia, towns of the GDL and the entire Polish and Lithuanian Commonwealth area were growing stronger during the period between the beginning of the 16th to

the early 17th century. Most of the small denomination coins found in Klaipėda were minted in the GDL or Poland. In addition, such coins became not only the means of payment but also personal effects with depictions of Polish and Lithuanian Commonwealth symbols, which became a usual element of everyday life. Meanwhile, the relative abundance of light greyware testified to strong economic links with the ports of Poland.

- Furthermore, analysis of ceramic dishes and other finds from self-governing towns of the GDL (Kretinga, Skuodas, Šventoji) revealed prevailing trends of pottery use during the 17th century. They appeared as similar to the situation at Klaipėda, which, in the context of this research, was interpreted as reflecting cultural elements typical to urban communities. However, not all self-governing towns were showing the same trends. For example, in Jurbarkas, Varniai or Veliuona, large proportion of the population used pottery, which, stylistically and technologically, were closer to rural communities. This in turn was considered to indicate adaptation of archaic traditions. Presumably, contacts between inhabitants of these towns were mostly confined to local markets, thus, relations with remote towns and their inhabitants remained negligible. Presence of latter situation implied that granting of town rights in itself did not result in a formation of an urban community that would be similar by its attributes to those in Prussia. In these cases, development of town was driven by internal-local processes and was not based on a model of technological and cultural innovations adapted across the wider Baltic Sea region.

On the other hand, in the privileged town of Palanga and in the non-privileged town like Kražiai, features of usage of vessels were seen as similar to those in towns such as Klaipėda, Kretinga and Skuodas. Thus, the analysis of data from these towns showed that urbanization, or at least adaptation of its elements, was not necessarily directly linked to receiving rights of town or an exclusive legal status. In addition, identified trends indicated that inhabitants of Kražiai, Kretinga, Skuodas and Palanga have established contacts with towns where the majority of population

have adopted elements of dining culture typical to the towns of Central and Western Europe (potentially Klaipėda could have been among them). Appropriation and adaptation of pottery making techniques, as well as dissemination of related cultural elements in the latter towns of the GDL, revealed that most of them, just like Klaipėda, had established at least minor contacts with the wider Baltic Sea region. Consequently, they would have adopted common cultural practices in their everyday life as well. The period of disruption, or decline, of these emerging communication networks was held to have begun during the second half of the 17th century. During this time, around half of the town's population was lost after wars and other disasters occurring across the GDL. Furthermore, status and significance of urban communities of the state of the GDL were also in decline. This was a result of constraints from rising taxes as well as restrictions of freedom and rights. The analysis of archaeological artefacts from Kretinga reflected shifting habits of pottery use among the majority of population during the period between the second half of the 17th and 18th century. A significant increase was seen in the amount of greyware from this stratum. This showed a penetration and development of archaic local traditions within urban communities. Therefore, archaeological evidence was seen as confirming written sources, wherein agriculture was recorded as being the main occupation of most of smaller towns' inhabitants of that time in the GDL.

Tyrimo problema ir aktualumas

Prūsijos²⁷ ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (toliau LDK) pasienio mikroregionas yra sulaukęs didelio tyrėjų dėmesio dėl čia nuo viduramžių iki XX a. vykusių nuolatinių transformacijų. Ypač didelis dėmesys regionui teko XX a. pirmojoje pusėje, kai Lietuvos ir Vokietijos istorikai bandė pagrįsti teises į šią teritoriją (ypač suaktualinta Klaipėdos krašto problema). Archeologiniu požiūriu kraštas irgi sulaukė didelio dėmesio, nes XX a. pradžioje žinomi ir surinkti duomenys buvo nuolat sisteminami ir išskirta geležies amžiaus Mėmelio kultūra, kuri vėliau buvo pervadinta Vakarų Lietuvos pilkapių su akmenų vainikais kultūra arba kuršių bei kitų genčių žemėmis. Vis dėlto istorinių laikų archeologijos tyrimai XX a. pirmojoje pusėje ir viduryje nevykdyti. Duomenys apie vėlyvųjų viduramžių ir ankstyvųjų naujųjų laikų miestus pradėti kaupti tik XX a. 7–8-uoju dešimtmečiais. Archeologiniai tyrimai dabartinių Lietuvos miestų teritorijose sudaro didžiausią dalį per metus atliekamų lauko tyrimų²⁸, tačiau jų metu surinktų duomenų įtraukimas į mokslinę apyvartą lieka mažas. Kaip pirmą bandymą susisteminti šiuos duomenis galima išskirti 1993 m. J. Genio darbą, kuriame bandyta apibendrinti tuo metu turimus duomenis apie čia buvusias X–XIII a. gyvenvietes (protomiestus) ir XV–XVII a. miestus bei miestelius, kažkodėl neįtraukiant Klaipėdos ir Palangos²⁹. Tad šiuo metu gyvenviečių ar miestų, buvusių skirtingos priklausomybės arealuose, archeologinė medžiaga mažai lyginta. Toks lyginimas leidžia nustatyti specifinius

²⁷ Pasirinktas pavadinimas yra sąlyginis, nes tyrimo medžiaga iš Prūsijos pusės apima tik dalį egzistavusio pasienio arealo, kurio dalis susijusi su Klaipėdos kraštu (suformuotu XX a.), kuris politiškai buvo priklausomas: 1252–1328 m. Livonijos ordinas; 1328–1525 m. Vokiečių ordinas; 1525–1701 m. Prūsijos hercogystė.

²⁸ Pavyzdžiui, 2016 m. iš 519 vykdytų tyrimų 358 (69 %) buvo atlikti miestuose ar miesteliuose, o likusieji piliakalniuose, gyvenvietėse, kapinynuose, Antrojo pasaulinio karo objektuose ar kitur. Apskaičiuota remiantis duomenimis: 2016 m. išduoti leidimai archeologiniams tyrimams. In *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2016 metais*. Vilnius, 2017, p. 541–557.

²⁹ GENYS, J. *Miestai Vakarų Lietuvoje XI–XVII a. (archeologijos duomenimis)*. Daktaro disertacija. Vilnius, 1993.

bendruomenių bruožus, kurie savo ruožtu leidžia jas priskirti kultūriniam arealams.

Daugiausia dėmesio sulaukė Klaipėdos archeologinė medžiaga, kuriai pastaruoju metu buvo skirtos trys disertacijos³⁰, o kur dar 2002 m. išleista V. Žulkaus monografija, analizuojanti Klaipėdos archeologiją bei istoriją³¹, ir keletas dešimčių ar net šimtų straipsnių, nagrinėjančių įvairaus pobūdžio klausimus. Tad Klaipėdos archeologiniai duomenys, kuriais remiantis tirti įvairūs miesto bendruomenės ar bendresni archeologiniai aspektai, yra sulaukę nemažai mokslininkų dėmesio. Tačiau toks intensyvus vieno miesto duomenų nagrinėjimas ir aktualizavimas kelia naujus iššūkius. Viena vertus, paskirų miestų tyrimai ir bandymas nagrinėti jų bendruomenių atskirus kultūrinius elementus Baltijos jūros regiono kontekste neleidžia atsakyti į klausimą apie šios bendruomenės santykį su vakarinėje LDK dalyje buvusiomis miestų bendruomenėmis ir ar šio miesto bendruomenėje vykusį kultūrų sąveika buvo išskirtinė pasienio mikroregiono ir Baltijos jūros regiono kontekste. Kita vertus, toks tyrimų koncentravimas ties Klaipėdos miestu neleidžia įvertinti, kokią poveikį LDK vakaruose buvusių miestų bendruomenėms turėjo Klaipėdos bei kitų Prūsijos miestų, kaip ir viso Baltijos regiono miestų, bendruomenės bei kontaktai su jomis. Ir atvirkščiai, kokią įtaką darė LDK miestų bendruomenės ir kontaktai su jomis Prūsijos miestų gyventojams.

LDK ir Prūsijoje buvusių gyvenviečių ir miestų archeologinė medžiaga yra ganėtinai gausi. Muziejuose bei archyvuose yra saugomos tyrimų ataskaitos ir ne vienas tūkstantis radinių, kurie neįtraukti į mokslinę apyvertą. Šių archeologinių duomenų (pastatų, keramikos, numizmatikos ir kt.) analizė bei jos suteikiama informacija apie aptariamojo regiono raidą ir čia vykusią kultūrų sąveiką nesulaukė archeologų dėmesio. Dažniausiai nagrinėjamos atskiros radinių grupės, paskirų miestų raida (Klaipėdos, Palangos, Kretingos) ar kt. Tačiau šiame kontekste lieka

³⁰ BRAZAUSKAS, M. *Kultūriniai sluoksniai kaip šaltinis Klaipėdos XVI–XVIII a. infrastruktūros ir urbanistikos raidos tyrimui*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2011; NABAŽAITĖ, R. *Vėlyvųjų viduramžių ir naujųjų laikų koklininkystė Klaipėdoje: tarp inovacijos ir kultūrinės tradicijos*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2016; ŽIGEŪ, I. *Stiklo dirbiniai ir jų naudojimo kultūra Klaipėdoje Baltijos jūros regiono kontekste*. Daktaro disertacija. Klaipėda, 2018.

³¹ ŽULKUS, V. *Viduramžių Klaipėda: miestas ir pilis, archeologija ir istorija*. Kaunas, 2002.

neaiškūs kultūrinių sąveikų procesai, vykę netoliese gyvavusių gyvenviečių ar miestų, buvusių vienoje ar kitoje valstybėje, bendruomenėse. Be to, būtina įvertinti šias sąveikas mikroregiono ir viso Baltijos jūros regiono kontekste, tai leistų gauti naujų žinių apie to laiko Prūsijos ir LDK miestų sociumus bei jų kultūrinius saitus. Taigi pasirinktas tyrimo objektas yra naujas Lietuvos istoriografijos kontekste, jo tyrimas potencialiai gali padėti (ar nors pabandyti) išspręsti šiuo metu istoriografijoje iškilusius galvosūkius. Pagrindiniu tokiu galvosūkiu čia laikytinas klausimas, susijęs su to meto bendruomenėmis, kurios istoriografijoje dažniausiai vaizduojamos kaip homogeniški dariniai, tačiau šiame tyrime laikomasi nuomonės, kad toks vaizdinys gali būti stipriai paveiktas nacionalizmo idėjų sklaidos. Be to, surinkti duomenys yra vertinami archeologijos moksle paskutiniaisiais dviem dešimtmečiais besivystančių europeizacijos, globalizacijos teorijų kontekste, kas leidžia įvertinti kultūrinės sąveikos procesus platesniame regione.

Atliktas tyrimas gali suteikti žinių apie LDK ir Prūsijos pasienio regione vykusią gyvenviečių tinklo plėtrą ir miestų bei miestelių kultūrinius elementus vėlyvaisiais viduramžiais ir ankstyvaisiais naujaisiais laikais. Šiame darbe surinkta ir susisteminta didelė artefaktų duomenų bazė ir jos analizės pagrindu formuluojamos tyrimo teritorijoje egzistavusių kultūrų sąveikos tendencijos bei pateikiamas jų vertinimas konkrečioje erdvėje ir konkrečiu laikotarpiu. Tai taip pat leidžia archeologiniu požiūriu įvertinti kultūrų sąveikos pobūdį, europeizacijos ir globalizacijos procesus aptariamajame regione.

Šio darbo teritorinės ribos yra apibrėžiamos dabartine Vakarų Lietuvos teritorija, kuri nors iš dalies sutampa su istoriniu Prūsijos ir LDK pasieniu. Čia atsakoma tiesinio teritorijos atskyrimo modelio ir remiamasi erdvine bei socialine pasienio suvoktimi, kurios atramos tašku tampa ne delimitacinių procesų nulemta siena, o kontaktai, vykę tarp dviejų skirtingoje politinėje priklausomybėje atsidūrusių bendruomenių³². Iš dalies tokia samprata pinasi su užnugario (angl. ir vok. *Hinterland*) apibrėžtimi, tačiau pastaroji dažniausiai yra vartojama vieno miesto (ypač

³² Plačiau: NEWMAN, D. Boundaries, Borders, and Barriers: Changing Geographic on Territorial Lines. In *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*. Ed. by M. ALBERT, D. JACOBSON, Y. LAPID. Minneapolis, London, 2001, pp. 137–159.

uostų) įtakai tyrinėti. Tad šiame darbe šios sąvokos atsisakoma, nes manoma, kad šiuo atveju *pasienis* yra tinkamesnis terminas. *Pasienio* sąvoka leidžia akcentuoti bendruomenėse vykusią kultūrų sąveiką, o ne vieno centro dominavimą. Kitas dalykas yra tai, kiek geografiškai nuo sienos yra nutolusi tokia teritorija. Tradiciškai konkreti teritorija nėra apibrėžiama, nes poveikis tarp skirtingų pasienio bendruomenių gali būti vertinamas skirtingu lygmeniu. Vis dėlto šiame darbe tolimiausias nuo sienos nutolęs taškas yra apie 50–60 kilometrų atstumu. Vertinant kontekstinę informaciją, ypač viduramžiais, tokios tikslios geografinės aprėpties šiame darbe nebūtinai griežtai laikomasi. Pasirinktas tiriamasis laikotarpis yra XIII–XVII a. Toks pasirinkimas motyvuojamas keletu argumentų. Pradžios tašku laikomas laikotarpis, kuriuo į regioną atsikėlė ordinaai pradėjo kurti savo pilis ir miestus bei tvirtinti savo įtaką regione, ir Lietuvos valstybės susiformavimo laikotarpis. Šie geopolitiniai pokyčiai regione lėmė naujos epochos pradžią. Visi šie procesai aptariamajame regione sutampa su istorinio laikotarpio pradžia. Viena vertus, tyrimo chronologinės pabaigos ribą lemia archeologinės medžiagos specifiškumas ir dar iki XXI a. pradžios Lietuvos archeologijoje egzistavęs cenzas, kurio pagrindu XVIII a. datuojama medžiaga nebuvo griežtai renkama ir fiksuojama. Kita vertus, XVII a. antrojoje pusėje po LDK kilusių karų ir kitų stichijų prasidėję procesai keitė miestų ir miestelių sociumo paveikslą, o ir Prūsijos karalystės susidarymas 1701 m. turėjo įtakos buvusiems sąveikos procesams ir jų reguliavimui pasienyje.

Tyrimo objektas

Tyrimo **objektas** – Prūsijos ir LDK pasienio bendruomenių kultūrinės sąveikos XIII a. viduryje – XVII amžiuje. Kadangi pasirinkti šaltiniai yra archeologiniai ir daugiausia duomenų turima iš svarbesnių to meto gyvenviečių bei miestų, tai nagrinėjama svarbesnėse gyvenvietėse ir miestuose vykusio kultūrų sąveika. Juose įvairūs kontaktai tarp skirtingų bendruomenių buvo gerokai intensyvesni negu kaimo bendruomenėse, apie kurias šiuo metu turimi archeologiniai duomenys yra per daug fragmentiški ir netinkami apibendrinti. Nauji archeologiniai duomenys kaupiami nenutrūkstamai, vykdant archeologinius tyrimus, tad tų

duomenų įtraukimas į mokslinę apyvartą leidžia gerokai išsamiau aptarti procesus, vykusius mikrolygmenyje, tuo tarpu rašytiniai šaltiniai daugiausia atskleidžia makrolygmenį, kuriame nurodomi teisiniai (savivaldos normos) ar tarpusavio žmonių ginčai (teismų bylos) ir kiti bendresni istoriniai duomenys, palyginti mažai reprezentuojantys kasdienio gyvenimo elementus.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai

Šios **disertacijos tikslas** – nustatyti Prūsijos ir LDK pasienio mikroregione vykusias kultūrinės sąveikas ir jų pobūdį, pasitelkiant archeologinių tyrimų metu surinktus duomenis. Tikslui įgyvendinti išsikelti šie uždaviniai:

- a) išanalizuoti ir įvertinti viduramžių laikotarpiui priskirtose gyvenvietėse aptiktą archeologinę medžiagą bei ją susisteminti;
- b) atlikus viduramžių archeologinės medžiagos analizę, įvertinti jos duomenis viduramžių istoriniame kontekste ir jos pagrindu nustatyti galimą kultūrų sąveiką tarp naujakurių bei vietinių gyventojų;
- c) išanalizuoti bei įvertinti ankstyvųjų naujųjų laikų Prūsijos ir LDK pasienyje egzistavusiuose miestuose bei miesteliuose aptiktą archeologinę medžiagą ir ją susisteminti;
- d) įvairiais aspektais išnagrinėti LDK ir Prūsijos pasienio mikroregiono miestus, nustatyti jų erdvėse vykusius kultūrinius kontaktus, sąveiką ir jos paplitimą bei intensyvumą.

Tyrimo metodologija

LDK ir Prūsijos pasienio mikroregiono miestų archeologinių tyrimų medžiaga reikalauja tipologiškai įvertinti artefaktus, kas iki šiol nėra atlikta arba įvertinta tik nedidelė tyrimų medžiagos dalis. Esant dideliame radinių kiekiui (per 1 000 vnt.), pagal Vakarų Europoje taikomas normas buvo atliekama grupinė radinių tipų analizė, kuri reikalauja mažiau laiko

sąnaudų negu individuali radinių analizė³³. Tokios tipologinės analizės užtenka siekiamam tikslui įgyvendinti – bendrosioms tendencijoms nustatyti ir kultūrų sąveikoms atskleisti. Tad nors pastaruoju metu tipologinis metodas dažnai sulaukia kritikos, vis dėlto šiame darbe sutinkama su M. Sørensen nuomone, kad, nepaisant visko, tipologija išlieka fundamentaliu archeologijos disciplinos tyrimo metodu. Vis dažniau taikomi gamtamoksliniai tyrimai kol kas neleidžia pakeisti nuo XX a. pradžios archeologijoje įsitvirtinusios pagrindinės chronologinės sistemos, o dažnu atveju gamtamokslinių tyrimų metodais gauti rezultatai tik patikslina esamą sistemą, o ne ją griaua³⁴. Kadangi radinių analizė buvo vykdoma pasitelkiant vizualinius tyrimo metodus, subjektyvumui sumažinti buvo naudojamos spalvų skalės (pvz., *Munsell*), kas ypač svarbu, kadangi didžiąją dalį šiame darbe nagrinėjamų dirbinių sudaro keraminiai indai ar jų fragmentai. Be to, tyrime naudojama didžiojoje Vakarų Europos dalyje taikoma keraminių indų klasifikavimo sistema, kurios pagrindą sudaro vizualinės savybės – dažnai jos yra svarbus veiksnys nustatant gamybos vietą ir kitus stilistinius ypatumus.

Šios disertacijos pagrindine metodologine tyrimo prieiga laikytinas komparatyvizmas. Atskirų radinių grupių iš skirtingų gyvenviečių, miestų ar miestelių įvertinimas kiekybine bei kokybine prasme atskleidžia gyventojų materialinės buities pokyčius konkrečioje erdvėje ir laike. Darbo prieduose šie duomenys pateikiami diagramose. Tokį vizualizacijos pasirinkimą lemia skirtingas medžiagos kiekis ir reprezentatyvumo lygmuo. Esant tokiems nevienareikšmiams duomenims, būtent toks pateikimas yra rekomenduojamas metodinėje literatūroje, nes tokiu būdu aiškiai yra vizualizuojamos skirtingo reprezentatyvumo kolekcijos³⁵. Surinkti ir susisteminti duomenys leido analizuoti atskirų gyvenviečių bendruomenių panašumus, skirtumus ir šio

³³ ORTON, C.; TYERS, P.; VINCE, A. *Pottery in archaeology*. New York, 2010, pp. 57–61.

³⁴ SØRENSEN, M. L. S. „Paradigm lost“ – on the State of Typology within Archaeological Theory. In *Paradigm Found. Archaeological Theory: Present, Past and Future*. Ed. by K. KRISTIANSEN, L. ŠMEJDA, J. TUREK. Oxford, Philadelphia, 2015, pp. 93.

³⁵ BISHOP, G. Statistical Modeling for Ceramic Analysis. In *The Oxford Handbook of Archaeological Ceramic Analysis*. Ed. by A. HUNT. Oxford, 2017, pp. 60–62.

regiono bendruomenėse vykusią kultūrų sąveiką. Taip lyginant archeologinius artefaktus ir struktūras, buvo imtasi aptiktoje archeologinėje medžiagoje rasti indikatorius, leidžiančius atskleisti mikroregione praeityje vykusius kontaktus ir jų nulemtus inovacijų pritaikymo atvejus bei kultūrų sąveikos tendencijas atskirose bendruomenėse. Tai yra artefaktai šiame darbe yra vertinami kaip tam tikra medija, atspindinti kultūrų sąveiką.

Pasirinkta metodologinė prieiga atskleidžia vyraujančius pagrindinius archeologijos mokslo metodus, kurie yra nusistovėję tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Taigi šiuo atžvilgiu čia pateikiama disertacija tęsia įprastą archeologijos mokslo tradiciją. Artimiausia aptariamai temai būtų istorijos disciplina. Šiame tyrime yra naudojami jau publikuoti istoriniai tyrimai ir nedidelis kiekis publikuotų šaltinių, nes esant sukauptai tokiai didžiulei materialijų artefaktų kolekcijai, per disertacijai parengti skirtą laiką nesiekta apimti visos su tiriamuoju objektu susijusios medžiagos.

Teorinė prieiga

Šiame skyriuje nesiekama pateikti konkrečios teorinės prieigos, tačiau būtina aptarti teorinį kontekstą. Tai leis tiksliau suvokti tyrime taikomą argumentaciją ir interpretaciją. Be to, jau disertacijos pavadinime vartojama *kultūros* sąvoka, kurią išsamiau paaiškinti šio darbo kontekste yra būtina. Diskusijos dėl šios sąvokos reikšmės ir vartojimo aptarimas turbūt gali apimti atskirą disertaciją, tad čia pateikiamos apibrėžtys nepretenduoja į visų susijusių diskusijų ir požiūrių aptarimą bei nesiekia paaiškinti su tuo susijusias problemas. Šio poskyrio pagrindinis uždavinys yra apibrėžti pagrindines sąvokas, jų reikšmes ir teorinius pagrindus, kuriais remiamasi šiame darbe.

Kaip minėta, pagrindinė darbe vartojama sąvoka yra *kultūra*. Jos apibrėžimų historiografijoje galima surasti ne vieną dešimtį. JAV antropologai kultūrą suvokia kaip bendrą visuomeniškai įgytą gyvenimo būdą, kuris yra būdingas tam tikrai žmonių grupei ir apima panašios mąstysenos, elgesio normas. Apskritai darbe yra remiamasi modifikuota F. Boaso veikaluose išsakyta kultūros samprata³⁶. Šio autoriaus nuomone, kultūra yra mentalinių ir

³⁶ Pavyzdžiui: BOAS, F. *Race, language and culture*. New York, 1940.

fizinių reakcijų visuma, lemianti individo, kaip tam tikros socialinės grupės nario, elgesį. Palyginus su ankstesne sąvokos prasme, F. Boasas ir jo pasekėjai suprato kultūrą kaip pliuralistinę ir reliatyvistinę. Jie matė bendrąją kultūrą kaip susidarančią iš daugelio skirtingų kultūrų³⁷, tuo iš esmės kritikuodami evoliucionistinę kultūros sampratą.

Minimos kultūros apibrėžties vartojimas šiame darbe nurodo, kad čia remiamasi istorinės kultūrinės teorijos prieiga, tačiau atsisakant jai XX a. pritaikytų nacionalistinių ar rasistinių nuostatų, kai pagrindiniu tyrimo aspektu būdavo pasirenkamas etniškumo nustatymas, remiantis archeologiniais radiniais. Čia taikoma B. G. Triggerio išsakyta pozicija, kuria teigiama, kad ši teorinė prieiga įgalina archeologus nustatyti materialiosios kultūros „tikrąsias“ kismo tendencijas archeologinės medžiagos pagrindu ir suteikia galimybę jas analizuoti tam tikroje teritorijoje bei laike³⁸. Taip pat darbe nemažai idėjų, kurios atliepia pastaraisiais dešimtmečiais archeologijoje plėtojamas tarpininkavimo (angl. *Agency*) ir materialinės kultūros idėjinės kryptis³⁹. Supaprastinus galima teigti, kad šiame darbe archeologiniai duomenys vertinami kaip medijos ar rodmenys, kurie, tiriant archeologiniais metodais, suprantami kaip bendruomenės specifinio kultūrinio identiteto dėmenys.

Toks pasirinkimas yra lemiamas keleto veiksnių. Visų pirma gyvenviečių ir miestų archeologinės medžiagos sistemingas analizavimas ir publikavimas Lietuvoje vyksta pernelyg fragmentiškai arba kai kuriais atvejais išvis nevyksta. Tokia situacija lemia menką surinktų duomenų įtraukimą į mokslinę apyvartą. Tai savo ruožtu kelia iššūkius ir problemas, pvz., tam tikrų bendruomenių egzistavimo klausimas viduramžiais ar ankstyvųjų naujųjų laikų miestų bendruomenių priklausymas ir priskyrimas vienam ar kitam kultūriniam arealui. Tad pasirinkta prieiga leidžia tirti kismo procesą, kurio nustatymas leidžia iškelti generalizuotas tendencijas ir nustatyti jų kitimo prielaidas bei galimas priežastis socialinėse grupėse. Tai savo ruožtu įgalina fiksuoti tam tikrus procesus, vykusius šiose bendruomenėse. Antra priežastimi laikytinas

³⁷ BALTALI, S. Culture Contact, Cultural Integration and Difference: a Case from Northern Mesopotamia. *Stanford Journal of Archaeology*, 2007, vol. 5, p. 4.

³⁸ TRIGGER, B. G. *A history of archaeological thought*. Cambridge, 2010, pp. 312–313.

³⁹ RENFREW, C.; BAHN, P. *Archaeology: theories, methods and practice*. London, 2008, p. 499.

pastaraisiais dešimtmečiais panašia prieiga besivadovaujančių Baltijos jūros regiono bendruomenių tyrimų pagausėjimas. Tarp tokių darbų autorių visų pirma norėtųsi išskirti jau minėtą D. Gaimsterį, kuris savo darbuose *kultūros* terminą taiko Baltijos jūros regiono XIII–XVI a. miestų gyventojams ir identifikuoja specifinius artefaktus bei jų grupes kaip bendruomenių priklausymo tam tikram kultūriniam arealui rodmenis. Šio autoriaus teorija sulaukė tiek plėtotojų, tiek ir kritikų, o tai įgalina šį įrankį taikyti ir disertacijoje. Kultūrinės istorijos prieigai ir teorijos praktiniam taikymui pastaruoju metu daug dėmesio skiria M. Roslundas ir M. Naum. Šie autoriai plėtoja istorinės-kultūrinės teorijos bei tarpininkavimo prieigą, nagrinėdami IX–XII a. socialinius ir kultūrinius pokyčius. Pavyzdžiui, M. Roslundas kultūrinės inovacijos, tokias kaip naujo technologinio tipo keramikos pasirodymas, laiko archeologijos tyrimų objektu, kurį galima tyrinėti remiantis archeologinės medžiagos kontrastingumo principu⁴⁰. Tai yra archeologinė medžiaga leidžia nustatyti tam tikros technologijos pasirodymo ir pritaikymo laiką, vietą bei visuotinę išplitimą, kas savo ruožtu padeda nustatyti „miestietiškojo“ ar „kaimietiškojo“ identiteto kismą. Kaip pavyzdį jis pateikia IX–XII a. buvusią vergų socialinę grupę, kurios inkorporavimas į kitas teritorijas ir įsiliejimas į čia egzistavusias bendruomenes galėjo turėti įtakoti keramikos technologijų perėmimui bei plėtrai Baltijos jūros regiono gyvenvietėse. Labai panašią tyrimo prieigą taiko ir M. Naum, kuri savo darbuose bando parodyti, kaip Danijos teritorijoje gyvenusios bendruomenės galėjo perimti keramikos gamybos technologijas iš vakarų slavų genčių⁴¹.

Šiame tyrime taip pat laikomasi nuomonės, kad keraminių indų technologijos ar importuotų indų pritaikymas turėjo būti nulemtas įvairių

⁴⁰ ROSLUND, M. Transcending Borders – Social Identity as a Factor in the Middle Ages and in Medieval Archaeology. In *Archaeology of Medieval Towns in the Baltic and North Sea Area*. Ed. by N. ENGBERG, A. NØRGAARD JØRGENSEN, J. KIEFFER-OLSEN, P. K. MADSEN, C. RADTKE. Copenhagen, 2009, pp. 181–190; ROSLUND, M. Bringing “the Periphery” into Focus: Social Interaction between Baltic Finns and the Svear in the Viking Age and Crusade Period (c. 800 to 1200). In *Identity Formation and Diversity in the Early Medieval Baltic and Beyond. Communicators and Communication*. Ed. by J. CALMER, I. GUSTIN, M. ROSLUND. Leiden, Boston, 2017, pp. 168–204.

⁴¹ NAUM, M. Difficult Middles, Hybridity and Ambivalence of a Medieval Frontier: the Cultural Landscape of Lolland and Falster (Denmark). *Journal of Medieval History*, 2012, vol. 38, no. 1, pp. 56–75; NAUM, M. Re-emerging frontiers...

kontaktų su aplinkinėmis bendruomenės ar konkrečiomis socialinėmis grupėmis. Šio darbo tyrimas yra koncentruotas į artefaktus, todėl taikoma materialiosios kultūros prieiga. Materialinės kultūros studijos apima tyrimų lauką, kuriame nagrinėjama archeologinių radinių visuma per kultūrinių sąveikų prizmę. Ši prieiga susideda iš įvairių artefaktų, kurie daugiausia aptinkami archeologinių tyrimų ataskaitose ar publikacijose, Studijų. Materialinės kultūros tyrimų tikslas – suvokti ir paaiškinti, kaip objektai veikė tam tikrų individų grupių elgseną, tradicijas, požiūrį⁴². Taigi šioje disertacijoje archeologiniai radiniai interpretuojami ir suvokiami kaip aktyvusis socialinių ir kultūrinių ryšių elementas, kuris veikė individų elgesį ir atskleidžia jų gyvenimą⁴³.

Vis dėlto reikia pabrėžti, kad archeologinių tyrimų metu aptinkami radiniai sudaro tik nedidelę materialinės kultūros dalį. Tad pagal turimą šaltinių bazę analizuojami radiniai yra susiję su asmenine reprezentacija (pypkės, papuošalai), stalo kultūra (keraminiai ir stikliniai indai bei stalo įrankiai), šildymo sistemomis ir monetarine politika. Šie radiniai leidžia identifikuoti objektų kopijavimo ar skeumorfų⁴⁴ pasirodymą, kultūrinius priėmimo, atmetimo procesus ir socialinius skirtingų individų grupių ryšius. Keraminiai indai yra viena chronologiškai jautriausių ir patikimiausių šaltinių, nustatant ekonominius, kultūrinius bei socialinius elgsenos elementus⁴⁵.

Šiame darbe remiamasi dar XIX a. pabaigoje – XX a. pirmojoje pusėje istorinės kultūrinės archeologijos bei pastaraisiais dešimtmečiais besivystančios tarpininkavimo teorinės krypties apibrėžtomis sampratomis, jas modifikuojant ir pritaikant būtent šio regiono realijoms aptariamuoju laikotarpiu.

⁴² BEAUDRY, M.; MEHLER, N. The Material Culture of the Modern World. *Post-medieval Archaeology*, 2016, vol. 50, no. 1, pp. 108–120.

⁴³ ROESDAHL, E.; VERHAEGHE, F. Material Culture – Artefacts and Daily Life. In *The Archaeology of Medieval Europe. Vol. 2: Twelfth to Sixteenth Centuries*. Ed. by M. CARVER, J. KLÁPŠTĚ. Aarhus, 2011, pp. 189–227.

⁴⁴ Skeumorfa – objektas ar elementas, kuris imituoja iš kitos medžiagos pagamintą objektą.

⁴⁵ GAIMSTER, D. An Embarrassment of Riches? Post-medieval Archaeology in Northern and Central Europe. In *International Handbook of Historical Archaeology*. Ed. by T. MAJEWSKI, D. GAIMSTER. 2009, pp. 525–547.

Darbo struktūra ir ginamieji teiginiai

Darbas yra sudarytas iš įvado, dėstomosios dalies, kuri sudaryta iš trijų skyrių, bei išvadų. Pirmojoje dalyje yra pateikiami šiuo metu žinomi istoriniai ir archeologiniai duomenys, kurie apibūdina bendruomenės egzistavusias XII–XIII a. LDK ir Vokiečių ordino pasienio regione. Antrajame skyriuje plačiai pristatomi ir analizuojami susisteminti archeologiniai duomenys apie vėlyvaisiais viduramžiais pasienio regione egzistavusias bendruomenes bei bandoma išryškinti kultūrų sąveikos aspektus jose. Trečiasis skyrius skirtas ankstyvųjų naujųjų laikų archeologinių duomenų sintezei ir analizei. Bandoma susieti archeologinių medžiagos analizės duomenis su istoriografijoje esamais duomenimis bei išryškinti kultūrų sąveikos bruožus to meto LDK ir Prūsijos miestų bendruomenėse.

Disertacijoje suformuluoti šie ginamieji teiginiai:

- Livonijos ir Vokiečių ordino naujakuriai, atsikėlę į Klaipėdą, čia pritaikė viduramžių Vakarų Europai būdingą gyvenimą ir kultūrinius elementus.
- Į aptariamąjį regioną atsikėlus Livonijos ordinui ir dabartinės Lietuvos vakarinėje dalyje pradėjus kurtis administracinei bei socialinei struktūrai, dalis vietinių gyventojų buvo įtraukti į naujos valstybės socialinę sandarą.
- Dalį Klaipėdos gyventojų viduramžiais sudarė vietinės kilmės gyventojai, kas lėmė aktyvius kontaktus tarp vietinių ir naujakurių.
- Ankstyvaisiais naujaisiais laikais Prūsijos miestuose (Klaipėdoje) ir kai kuriose kaimų įstaigose (pvz., karčemose) buvo pritaikytos stalo tradicijos, tapačios egzistavusioms Vakarų ir Vidurio Europos miestuose.
- Dalyje LDK miestų pritaikytos technologinės naujovės ir kultūrinės praktikos buvo būdingos Vakarų Europos miesto bendruomenėms, kas vertinama kaip kultūrinių sąveikų su Baltijos jūros regiono miestais įrodymas.
- Aptiamojo laikotarpio pabaigoje – XVI–XVII a. pirmojoje pusėje – egzistavę komunikacijos tinklai stipriai regresavo, ir kultūrinių sąveikų intensyvumas tarp Prūsijos ir LDK miestų tapo nebe toks ryškus.

Pasienio arealas ir jo samprata

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Prūsijos pasienio regiono formavimasis gali būti apibrėžiamas kaip sudėtingas procesas, kuriame sąveikavo daugelis veiksnių. Vienas iš tokių veiksnių buvo sienos sampratos bei fizinio pavidalo formavimas ar formavimasis. Kitas veiksnys – geopolitinės padėties kaita regione. Abu šie veiksniai yra atskiri, bet tarpusavyje glaudžiai susiję procesai. LDK sienų klausimas paskutiniu metu sulaukė nemažai tyrėjų dėmesio. Turbūt reikėtų išskirti T. Čelkio ir L. Bucevičiūtės darbus. Juose buvo nuosekliai išdėstytos LDK sienų raidos ir sampratos analizės, kuriose nemažai dėmesio skirta vakarinei sienai. Tuo tarpu tyrimai apie čia gyvenusias bendruomenes ir jų tarpusavio santykius vykdyti tik fragmentiškai.

Dažniausiai **sienos** terminas apibrėžiamas kaip *linija, skirianti gretimų valstybių teritorijas, du administracinius vienetus, dviejų būdingų regionų fizinius fenomenus ar žmonių grupes*⁴⁶. Taigi šis terminas dažniausiai yra suvokiamas politine prasme. Tokio griežto suvokimo pavyzdžiais galima laikyti E. Gudavičiaus ir Vokietijos istoriografijoje egzistuojančias skirtingas sienų vaizdavimo tradicijas⁴⁷. Šis skirtingas vaizdavimas nėra atsitiktinis ir žymi dvi skirtingas pozicijas. Griežtu linijinės teritorijų atskirties sampratos pritaikymu galima laikyti ir T. Baranausko straipsnyje konstruojamas Klaipėdos krašto ribų apibrėžtis⁴⁸. Tačiau sienos linijos reikšmė ir fizinis pavidalas susiformavo tikrai ne pradinėje aptariamojo laikotarpio fazėje. Be to, reikia nepamiršti, kad egzistuoja ir socialinės ribos, kurios gali sutapti arba nesutapti su politinėmis sienomis. Būtent ši mintis įgalina kelti klausimą, kiek politinės sienos leido ar trukdė sąveikauti dviem skirtingoms bendruomenėms, kurios gyveno skirtinguose arealuose, kurie buvo patekę į skirtingas politines priklausomybes.

⁴⁶ ČELKIS, T. *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorija: sienų samprata ir delimitaciniai procesai XIV–XVI amžiuje*. Vilnius, 2014, p. 124.

⁴⁷ GUDAVIČIUS, E. *Lietuvos istorija. Nuo seniausių laikų iki 1569 metų*. Vilnius, 2001, priedas: žemėlapis „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XIII amžiuje / XV amžiaus viduryje“; *Putzger Historischer Weltatlas*. Hrsg. von W. LEISERING. Berlin, 1997, S. 52.

⁴⁸ BARANAUSKAS, T. Klaipėdos kraštas: geografinė aprėptis ir susiformavimo istorija. In *Klaipėdos (Memel) kraštas: nuo ištakų iki XVIII amžiaus*. Sud. A. BLIUJENĖ. Klaipėda, 2018, p. 15–30.

Nors *sienos* termino apibrėžimo atveju yra sutariama, bet **pasienio** sąvokos apibrėžimai yra skirtingi. Viena aišku, kad pasienis (angl. *borderland*) yra tiesiogiai susijęs su sienos egzistavimu. Pats paprasčiausias *pasienio* apibrėžimas būtų žemė ar teritorija aplink sieną, kuri tiesiogiai susijusi su pasienio funkciniais ir kitais procesais. Vis dėlto pasienis skirtingų mokslų yra skirtingai traktuojamas. Viena vertus, pasienis vertinamas kaip tam tikra erdvė, apimanti valstybės sienos arealą. Kita vertus, pasienis suvokiamas kaip sociogeografinė erdvė, kuriai būdingi specifiniai socialiniai procesai⁴⁹.

Visai kitoks yra kitas *pasienio* ar *paribio* (angl. *frontier*) sąvokos apibrėžimas. Nors šis terminas kai kurių autorių darbuose yra vartojamas sinonimiškai prieš tai aptartajai sampratai⁵⁰, tačiau vis dėlto jis labiau vartotinas fenomenui, egzistavusiam tarp dviejų valstybių periferinių zonų, apibrėžti. Kai kurioje mokslinėje literatūroje yra linkstama *paribį* traktuoti kaip tarp valstybių žemių periferijų esančią žemę, t. y. kaip niekieno žemę⁵¹. Šiam fenomenui nėra būtina griežtai nusistovėjusi siena. Be to, tokiose teritorijose vykę procesai, nors ir turėdami daug panašumų, yra sunkiai sutalpinami į scheminius modelius, tinkančius daugumai atvejų, o tai moksliniu požiūriu čia gyvenusias bendruomenes daro labai plačią problematiką apimančiu tyrimo objektu⁵². Iš viso to matyti, kad valstybė šiame darbe nėra suvokiama kaip griežtai sienų apribota teritorija, t. y. disertacijoje nesivadovaujama XIX a. susiformavusia tautinės valstybės ir griežtų jos ribų samprata, o laikoma, kad *paribio* teritorijos yra atviros zonos ar arealai, kurie tik susaistyti įvairaus pobūdžio susitarimais ir įsipareigojimais valdovui⁵³.

⁴⁹ BUCEVIČIŪTĖ, L. *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė XV–XVI a. Valstybės erdvės ir jos sienų samprata*. Vilnius, 2015, p. 47–48.

⁵⁰ NAUM, M. Re-emerging Frontiers: Postcolonial Theory and Historical Archaeology of the Borderlands. *Journal of Archaeological Method and Theory*, 2010, vol. 17, issue 2, pp. 101–102.

⁵¹ BUCEVIČIŪTĖ, L. *Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė...*, p. 49; STEINGRABER, A. *Region of Divisions, Region of Connections – Border Theory and the Archaeology of the Anglo-Scottish border, 1066–1400*. York, 2014, p. 8.

⁵² JANECZEK, A. Frontiers and Borderlands in Medieval Europe. Introductory Remarks. *Quaestiones Medii Aevi Novae. Frontiers and Borderlands*, 2011, vol. 16, pp. 5–14.

⁵³ Plačiau: MURA, A. National Finitude and the Paranoid Style of the One. *Contemporary Political Theory*, 2016, vol. 15, issue 1, pp. 71–73.

Išvados

- Tyrimo metu buvo susisteminta dabartinėje Vakarų Lietuvos teritorijoje vykusių archeologinių tyrinėjimų medžiaga, kuri skirtina viduramžių laikotarpiui. Ši medžiaga nebuvo kaupta sistemingai siekiant atsakyti į šiame darbe keliamus klausimus, tad jos reprezentatyvumas laikytinas mažu. Nepaisant to, tyrimo metu nustatyta, kad, kuriant viduramžių Klaipėdą, pilyje rezidavusi įgula ir kitas personalas, kaip ir šalia egzistavusio miesto gyventojų didžioji dalis, kultūrine prasme buvo artimesnė Vakarų ir Vidurio Europos miestų bendruomenėms. Toks teiginys grindžiamas atliktos keraminių indų analizės duomenimis, kurie atskleidžia, kad didžiąją to meto klaipėdiečių stalo indų dalį sudarė akmens masės ar kiti importuoti indai, būdingi Europos viduramžių miestams ar kitiems socialine prasme aukštesniems luomams. Taigi Klaipėdos archeologiniai duomenys dar kartą patvirtina, kad ši bendruomenė yra labai panaši į kitas Baltijos jūros regiono miestuose egzistavusias. Tiesa, radinių analizė išryškino ir kitą tendenciją, kad šie kontaktai su Baltijos jūros erdve buvo aktyvesni ir intensyvesni XIII a. pabaigoje – XIV a. pradžioje. Manoma, kad tai turėtų būti siejama su pradine Klaipėdos vizija, pagal kurią naujai steigiama pilis ir miestas turėjo tapti regioniniu Livonijos centru. Tuo tarpu 1323 m. antpuolis ir 1328 m. Klaipėdos perdavimas tiesioginiam Vokiečių ordino pavaldumui rodo visišką šios vizijos ir jos įgyvendinimo žlugimą. Duomenys apie Klaipėdos, ypač miesto, vystymąsi ir ryšius XIV a. viduryje – XV a. pirmojoje pusėje yra skurdūs, ką, matyt, lėmė sąlyginai nedidelis gyventojų skaičius ir čia vykdomų veiklų kiekis. Vis dėlto ir aptariamuoju laikotarpiu datuojamų keraminių indų analizė parodė, kad čia naudotų indų naudoseną atliepia to meto Vakarų ir Vidurio Europoje vyravusias tendencijas. Tad ir toliau kultūrinės naujovės Klaipėdoje būdavo pritaikomos remiantis lotyniškosios ir krikščioniškosios Europos miestų pavyzdžiais.
- Ta pati viduramžių keraminių artefaktų analizė leidžia teigti, kad ankstyvuojų Klaipėdos gyvavimo laikotarpiu, XIII a. pabaigoje – XIV a. pradžioje, Klaipėdos miesto teritorijoje dažnas radinys yra

vietinės tradicijos apžiesti keraminiai indai. Čia jie sudarė apie dešimtadalį visų keraminių radinių, ir toks jų dažnumas sietinas su sąlyginai aktyviais kontaktais su vietiniais gyventojais arba jų apsigyvenimu tarp naujakurių. Idėją apie vietinių gyventojų įtraukimą į kuriamo naujo miesto bendruomenę ankstyvuju laikotarpiu sustiprina atlikta Klaipėdos piliavietėje aptiktų papuošalų analizė, kuri atskleidė, kad surinkta kolekcija greičiausiai yra iš suardytos laidojimo vietos. Šiose viduramžių kapinėse turėjo būti laidojami vietinės kilmės mirusieji. Šių radinių aptikimo vieta rodo, kad aptariamasis kapinės buvo visai šalia to meto pilies ir miesto, tačiau neaišku, ar čia laidotieji gyveno atskirame kvartale, priemiestyje, šalia buvusio kaime ar mieste kartu su miestiečių statusą ir teises turėjusiais asmenimis. Kita vertus, vien tik tokių kapinių identifikavimas rodo, kad ši bendruomenė tiesiogiai sąveikavo su naujakuriais ir kartu sudarė viduramžių Klaipėdos bendruomenę, kurios paveikslas pradeda ryškėti tik šių naujausių duomenų kontekste. Be to, šie vietiniai gyventojai laikytini naujakrikštais – tai rodo tiek spėjamų kapinių vieta, tiek fragmentiški duomenys apie laidojimo praktikas.

- Vietinių gyventojų, kurie gyveno nuo Vokiečių ordino pilių ir miestų nutolusiose gyvenvietėse, sąveikavimas su naujai besikuriančiais atvykėliais ir vaidmuo naujai besikuriančioje valstybėje bei LDK ir Ordino pasienio mikroregione yra gerokai komplikuotesnis klausimas. Šią temą nors iš dalies leidžia aptarti tyrimo metu dabartinėje Vakarų Lietuvos teritorijoje egzistavusiose gyvenvietėse identifikuoti žiestos pilkos molio masės indai. Tokie artefaktai buvo identifikuoti keliose gyvenvietėse, kurios sugrupuotos į tris pogrupius: a) Eketė, Laistai, Žardė; b) Medvėgalis, Šatrija, Pagrybis; c) Kalnėnai, Seredžius, Skirsnemunė, Šereitlaukis ir Veliuona. Šios trys grupės buvo sąlyginai įvardytos Livonijos, Žemaitijos ir Vokiečių ordino įtakos zonomis. Pastaroji zona sietina su Vokiečių ordino siekiais įsitvirtinti palei Nemuną, siekiant užtikrinti komunikacinę arteriją Kauno link bei sustiprinti savo pozicijas regione. Archeologinių tyrimų metu palei Nemuną buvusiose Vokiečių ordino pilyse ir gyvenvietėse aptikti tik žiesti pilkos molio masės bei akmenys

masės indai, kas rodo, kad čia atsikėlusią naujakurių praktikuotos stalo tradicijos buvo labai panašios į Vakarų ir Vidurio Europos miestuose tuo pačiu metu egzistavusias. Tiesa, čia neaptikta vietiniams gyventojams būdingos keramikos radinių, kas gali būti nulemta to, kad tirtos tik pilys, o ne galimai egzistavusios gyvenvietės. Tuo tarpu Žemaitijos įtakos zonos išskyrimas lieka tik sąlyginis, nes minėtų artefaktų radimo aplinkybės yra komplikotos ir jų priskyrimas viduramžių laikotarpiui problemiškas. Vis dėlto tokios zonos išskyrimas grindžiamas rašytiniuose šaltiniuose fiksuojamais duomenimis.

Bene daugiausia duomenų surinkta iš Klaipėdos apylinkėse buvusių vietinių gyvenviečių – Laistų, Eketės ir Žardės. Pastarosios gyvenvietės viršutinių sluoksnių keramikos analizės duomenys leidžia teigi, kad minimos gyvenvietės bendruomenė buvo bandyta įtraukti į kuriamos naujos valstybės sociokultūrinę struktūrą. Žardės gyvenvietės gyventojai buitėje dažnai naudodavo pilkos molio masės žiestus indus, kurie siejami su Vokiečių ordino bendruomenėmis. Manoma, kad ši keramika pateko į jų rankas įvairių kontaktų su naujakuriais metu ir buvo tapusi kasdienybės elementu. Kokią įtaką pakitusios aplinkybės darė vietinių gyventojų gyvenimui, išsamiai aptarti šiuo metu negalima, nes duomenys skurdūs. Tačiau surinkti fragmentiški duomenys rodo, kad vietiniai didikai pasinaudojo bendradarbiavimo galimybėmis su Ordinu ir taip nors dalis jų sustiprino savo pozicijas bei materialiąją buitį. Esminis pokytis turėjo būti jų krikštavimas. Besimezgančius ryšius tarp Ordino ir vietinių gyventojų turėjo stipriai paveikti 1323 m. lietuvių antpuolis, kurio metu buvo sunaikinta ne tik Klaipėda, bet ir trys naujakrikštų pilys, buvusios aplink Klaipėdą. Manoma, kad vėlesniu laikotarpiu vyko gyvenviečių išsiskaidymas į smulkius vienetus, tačiau archeologinių duomenų iš tokių sodybviečių šiuo metu praktiškai nežinoma.

- Ankstyvųjų naujųjų laikų miestų archeologinės medžiagos sisteminimas, analizė ir lyginimas leido sukaupti duomenų bazę, kurios pagrindu tapo įmanoma atskleisti kultūrinę sąveiką LDK ir Prūsijos pasienio mikroregione. Šio tyrimo kontekste visų pirma buvo išskirta Klaipėda, kuri XVI a. pirmojoje pusėje visiškai

transformavosi kaip miestas ir ne tik pakeitė savo lokaciją, bet ir joje vykusios socialinės kultūrinės transformacijos palietė daugelį aspektų, susijusių su kasdieniu gyvenimu. Keraminių indų analizės rezultatai ir jų įvertinimas konkrečiu teoriniu lygmeniu atskleidė, kad čia egzistavusi bendruomenė buvo sudaryta iš senųjų gyventojų ir nemažos dalies naujakurių, kurie atvyko iš įvairių regionų ir Vakarų Europos miestų. Šis naujas sociumas kartu pritaikė ir naujas indų gamybos technologijas. Šios technologijos ir naujoviškų indų naudojimas atskleidžia kultūrinės naujovės klaipe diečių buityje. Šios naujovės atitinka to meto Vakarų Europos miestuose fiksuojamas indų naudosenos tendencijas, tad manoma, kad jų perėmimą ir platų taikymą lėmė užsimezgę komunikaciniai kontaktai su Baltijos jūros regiono uostais ir miestais. Šio sąveikavimo pasekmė buvo tai, kad Klaipėda atsідūrė (ar išliko) šio regiono kultūrinėje erdvėje ir taikė visam regionui būdingus kultūrinius elementus, o tai ir atskleidžia tiek XVI a., tiek XVII a. keraminių indų analizės rezultatai.

Taip pat Klaipėdoje stebima ir kitų kultūrinių impulsų raiška. Numizmatinės medžiagos ir kai kurių keraminių indų grupių analizės duomenys rodo, kad ekonominiai ir kultūriniai saitai tarp Prūsijos, LDK miestų ir apskritai visoje ATR erdvėje XVI a. pradžioje – XVII a. pradžioje stiprėjo. Daugumą smulkaus nominalo monetų Klaipėdos atveju sudarė kaldintosios LDK ar Lenkijos kalyklose. Be to, tokios monetos tapdavo ne tik atsiskaitymo priemone, bet ir asmeniniu daiktu, kuriame esantys ATR valstybiniai simboliai buvo tapę suprantamais kasdienybės elementais. Tuo tarpu šviesiai pilkos molio masės indų sąlyginė gausa liudija stiprius ekonominius saitus su Lenkijos uostais.

- Tuo tarpu LDK savivaldžiuose miestuose (Kretinga, Skuodas, Šventoji) rastų keraminių indų ir kitų radinių analizė atskleidė, kad čia XVII a. vyravusios indų naudosenos tendencijos yra labai panašios į Klaipėdoje tuo metu egzistavusias, kas šio tyrimo kontekste yra interpretuojama kaip kultūrinių praktikų elementai, būdingi miestietiškomis bendruomenėms. Vis dėlto ne visuose savivaldžiuose miestuose tokios pat tendencijos fiksuotos. Pavyzdžiui, Jurbarke, Varniuose ar Veliuonoje didžioji dalis

gyventojų naudojo kaimiškomis bendruomenėms stilistiškai ir technologiškai artimus indus, o tai savo ruožtu vertintina kaip archajiškų tradicijų pritaikymas šiose erdvėse. Matyt, tai rodo, kad šių miestų gyventojų kontaktai daugiausia apsiribojo vietine rinka, ir ryšiai su tolimesniais miestais bei jų gyventojais išliko nežymūs. Tai, kad čia fiksuotos tokios tendencijos, suponuoja mintį, jog miesto teisių suteikimas savaime nenulėmė formavimosi miestietiškos bendruomenės, kuri savo atributais būtų panaši į Prūsijoje buvusiąsias, ir šiuo atveju miesto vystymuisi įtakos turėjo vidiniai lokalūs procesai, nebuvo remtasi platesniame Baltijos jūros regione taikomų technologinių ir kultūrinių naujovių pavyzdžiu.

Kita vertus, tokia privilegijuotame miestelyje kaip Palanga ir neprivilegijuotame mieste kaip Kražiai nustatyti indų vartosenos bruožai vėlgi artimesni tokiems miestams kaip Klaipėda, Kretinga ar Skuodas. Tad šių miestų analizės duomenys rodo, jog miestietiškas ar bent jo elementų pritaikymas nebūtinai yra tiesiogiai susietas su savivaldos teisėmis ir išskirtiniu teisiniu statusu. Be to, nustatytos tendencijos rodo, kad Kražių, Kretingos, Skuodo ir Palangos miestų gyventojai buvo užmezgę kontaktus su miestais, kurių dauguma gyventojų buvo perėmę Vidurio ir Vakarų Europos miestams būdingus stalo kultūros elementus (potencialiai tarp jų buvo Klaipėda). Šių indų gamybos technologijų perėmimas bei pritaikymas ir su tuo susijusių kultūrinių elementų sklaida šiuose LDK miestuose atskleidžia, kad didžioji jų dalis, kaip ir Klaipėda, nors iš dalies buvo užmezgę platesnius ryšius ir kontaktus su Baltijos jūros regionu bei savo kasdienybėje taikė šioje erdvėje būdingas kultūrinės praktikas.

Šių užsimezgusių komunikacinių tinklų suardymo arba bent žymaus smukimo laikotarpiu reikėtų laikyti XVII a. vidurį – antrąją pusę, kai po LDK sukrėtusių karų ir kitų stichijų ne tik buvo prarasta apie pusė miestų gyventojų. Šiuo laikotarpiu LDK valstybėje pasireiškė ir miestų bendruomenių statuso bei reikšmės nusilpimas, kurį lėmė didėjantys mokesčiai, laisvių ir teisių suvaržymas. Kretingos archeologinių artefaktų analizė atskleidžia, kad XVII a. antroje pusėje – XVIII a. gyventojų, bent žymios jų dalies, indų naudoseną taip pat kinta. Šio

laikotarpio sluoksniuose aptinkama gerokai daugiau pilkos molio masės indų, o tai rodo archajiškų vietinių tradicijų skverbimąsi ir plėtrą miesto bendruomenėse. Tai tik patvirtina rašytinių šaltinių duomenis, kad daugumos to meto LDK miestų gyventojų pagrindiniu užsiėmimu buvo tapęs žemės ūkis.

Brief information about the doctoral student

Edvinas Ubis was born in Kretinga (Lithuania) on June 12, 1986. In 2005 graduated from Kretinga Simonas Daukantas Secondary School. Studied at the Faculty of History at Klaipėda University and in 2009 graduated with Bachelor's degree in history with specialisation in archaeology. In 2009–2012 studied in the programme of Graduate (Master Degree) study programme in the Baltic History and successfully defended the master's thesis 'Ceramic vessels in Klaipėda castle dated to the 13–17th centuries'. In 2014–2018 – a doctoral student of Klaipėda University and Vytautas Magnus University.

From 2006 as trainee or employee worked at many archaeological excavations in Western Lithuania towns, settlement of Šventoji, and Saint John church in Klaipėda. Also participated in archaeological field excavations in Germany at 2006 (Hünenburg near Watenstedt, led by dr. I. Heske), Sweden at 2010 (Rönneholm, led by A. Sjöström and prof. dr. L. Larsson) and Poland at 2018 (led by prof. dr. F. Biermann, prof. hab. dr. C. Herrmann and dr. A. Koperkiewicz). In 2013–2017 – a post-excavation manager, and since 2018 – a research associate at the Klaipėda University. 2009–2016 was a member of archaeological team of Klaipėda Castle excavations. 2017–2018 was participating in interdisciplinary archaeological research at Kukuliškiai hillfort (Klaipėda district).

Delivered presentations at 11 national and international scientific conferences and seminars in Lithuania and Germany. During the doctorate studies prepared 8 papers on various archaeological topics. In 2017–2018 – doctoral scholarship of the Research Council of Lithuania for academic achievements. From 2009 conducts independent archaeological excavations.

Member of the Lithuanian Archaeology Society since 2010.

Research interests: archaeology of medieval ages and early modern period, urbanization, artefacts and material culture studies.

Email address: edvinas.ubis@gmail.com

Trumpos žinios apie doktorantą

Edvinas Ubis gimė 1986 m. birželio 12 d. Kretingoje. 2005 m. baigė Kretingos Simono Daukanto vidurinę mokyklą. Studijavo Klaipėdos universitete ir 2009 m. baigė istorijos bakalauro studijas su archeologijos specializacija. 2009–2012 m. tęsė studijas Klaipėdos universitete kraštovaizdžio archeologijos magistrantūroje ir sėkmingai apgynė magistro darbą „Klaipėdos pilies XIII–XVII a. keraminiai indai“. 2014–2018 m. Klaipėdos ir Vytauto Didžiojo universitetų jungtinės istorijos krypties doktorantūros studentas.

Nuo 2006 m. kaip darbuotojas ar praktikantas dalyvavo įvairaus pobūdžio archeologiniuose tyrimuose Vakarų Lietuvos miestuose, Šventosios senovės gyvenvietėje, Šv. Jono bažnyčios vietoje Klaipėdoje. Be to dalyvauta archeologiniuose tyrimuose 2006 m. Vokietijoje (Hünenburg prie Vatenšteto, vad. dr. I. Heske), 2010 m. Švedijoje (Rönneholm, vad. A. Sjöström ir prof. dr. L. Larsson) ir 2018 m. Lenkijoje (vad. prof. dr. F. Biermann, prof. hab. dr. C. Herrmann ir dr. A. Koperkiewicz). 2009–2016 m. buvo Klaipėdos piliavietės archeologinių tyrimų komandos narys (vad. doc. dr. G. Zabiela). 2011–2015 m. dirbo tyrėju bei nuo 2012 m. su pertraukomis jaunesniuju mokslo darbuotoju Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institute Klaipėdos universitete.

Doktorantūros metu skaitė pranešimus 11 nacionalinių ir tarptautinių mokslinių konferencijų bei seminarų metu Lietuvoje ir Vokietijoje. Be to studijų metu parengti 8 straipsniai archeologine tematika. 2016 m. autoriui paskirta Lietuvos mokslo tarybos doktoranto stipendija už akademinis pasiekimus. Nuo 2009 m. atlieka savarankiškus archeologinius tyrimus. 2017–2018 m. dalyvavo moksliniuose tarpdisciplininuose archeologiniuose tyrimuose naujai atrastame Kukuliškių piliakalnyje (Klaipėdos r.).

Nuo 2009 m. Lietuvos archeologijos draugijos narys

Mokslinių tyrimų interesai: LDK ir Prūsijos pasienio miestų urbanizacijos procesai viduramžiais ir naujaisiais laikais; viduramžių ir ankstyvųjų naujųjų laikų pilių (tvirtovių) artefaktai; istorinių ir archeologinių šaltinių problematika urbanizacijos tyrimų kontekste.

El. paštas: edvinas.ubis@gmail.com

Topic related scientific publications / Mokslo straipsniai disertacijos tema

UBIS, E. Archaeological Data as Evidence of Cultural Interaction between the Teutonic Order and Local Communities: Problems and Perspectives. In *Archaeologia Baltica*. Vol. 25. Klaipėda, 2018, pp. 164–176.

UBIS, E. Importuoti keraminiai indai Klaipėdos pilyje ir papilio mieste 1252–1600 m. In *Klaipėdos pilies tyrimai*. Sud. G. ZABIELA. 2018. In press.

KIULKYS, D.; UBIS, E. Monetų radiniai, rasti Turgaus a. 12, Klaipėdoje. In *Numizmatika 13–17. Metraštis 2012–2016*. Sud. E. REMECAS. Vilnius, 2017, p. 31–57.

UBIS, E.; URBONAITĖ-UBĖ, M. The English Merchants' Settlement in Šventoji: An Analysis and Interpretation of the Artefacts. In *The Sea and the Coastlands (Archaeologia Baltica, vol. 23)*. Klaipėda, 2016, pp. 214–224.

KIULKYS, D.; UBIS, E. Les découvertes numismatiques des fouilles de la place Turgus à Klaipėda (Lituanie): quelques remarques sur la circulation monétaire dans une ville frontrière. In *Bulletin du Cercle d'Etudes Numismatiques*, 2015, vol. 52, no. 3, p. 22–33.

Topic related papers / Svarbiausi pranešimai disertacijos tematika

UBIS, E. *Different communities and their lifestyles in medieval Klaipėda*. Urban Cultures in the Baltics (from the Middle Ages to the 20th century). The Third Conference on Baltic Urban History. Klaipėda, 18th – 20th April 2018.

UBIS, E. *Klaipėda medieval castle and nearby town pottery as evidence of cultural interaction between South Eastern Baltic and Western Europe*. CASTELLA MARIS BALTICI XIV Conference. Marksburg (Germany), 28th August 2017.

UBIS, E. *Cultural resilience and adaptation at the frontier: Klaipėda and Žardė pottery analysis*. European Association of Archaeologists Annual Meeting Conference. Vilnius, 31st August – 4th September 2016.

UBIS, E.; URBONAITĖ-UBĖ, M. *Archaeological Finds of the Second Half of the 17th Century Šventoji Port and Town: Reflection of Trade and Identity of People?* International Conference The Sea and the Coastlands. Klaipėda, 8th October 2015.

Klaipėdos universiteto leidykla

Edvinas Ubis

CULTURAL INTERACTIONS IN THE MICRO-REGION OF THE BORDERLAND
BETWEEN THE GRAND DUCHY OF LITHUANIA AND THE GERMAN ORDER
(PRUSSIA) IN THE 13TH TO THE 17TH CENTURIES
(BASED ON ARCHAEOLOGICAL DATA)

Summary of doctoral dissertation

LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAİKŠTYSTĖS
IR VOKIEČIŲ ORDINO (PRŪSIJOS) PASIENIO MIKROREGIONO KULTŪRINĖS
SAŲEIKOS XIII–XVII A. (ARCHEOLOGIJOS DUOMENIMIS)

Daktaro disertacijos santrauka

Klaipėda, 2019

SL 1335. 2019 01 03. Apimtis 3 sąl. sp. l. Tiražas 35 egz.

Išleido ir spausdino Klaipėdos universiteto leidykla, Herkaus Manto g. 84, 92294 Klaipėda

Tel. (8 46) 398 891, el. paštas: leidykla@ku.lt; interneto adresas: <http://www.ku.lt/leidykla/>